
WEER AAN DE SLAG!

BETREFT: WEBSITE INTERVENTIESNAARWERK.NL

Beschrijving van de interventie

Weer aan de slag!

school/werkproject voor jonge moeders

Datum beoordeling panel: [06-10-2009]
Datum eerste herziening: [dd-mm-jjjj] / nvt
Datum tweede herziening: [dd-mm-jjjj] / nvt

interventies naar werk

Inhoudsopgave

1. Beschrijving van de interventie	3
1.1 Kernachtige omschrijving	3
1.2 Doel van de interventie	3
1.3 Doelgroep van de interventie	3
1.4 Omschrijving van de interventie	4
1.4.1 Methodiek	4
<i>Fase 1: Oriëntatie</i>	5
<i>Fase 2: Activering</i>	5
<i>Fase 3: Bestendinging</i>	6
<i>Flexibele fase</i>	6
1.4.2 Onderbouwing: Probleem- of risicoanalyse	13
1.4.3 Onderbouwing: verantwoording doelen en aanpak	14
1.4.4 Eisen begeleiding, uitvoering en borging	16
1.5 Overige voorwaarden voor toepassing	17
1.6 Beschrijving onderzoek effectiviteit	17
1.7 Beoordeling onderbouwing & onderzoek effectiviteit	19
1.8 Overige informatie	21

interventies naar werk

1. Beschrijving van de interventie

1.1 Kernachtige omschrijving

Naam interventie: Weer aan de slag

Kernachtige omschrijving interventie: Weer aan de slag! is een interventie voor zwangere meiden en jonge moeders in Amsterdam die geen startkwalificatie hebben voor de arbeidsmarkt. Bij 'Weer aan de Slag!' leren deze (a.s.) moeders hoe ze de zorg voor hun kind kunnen combineren met een opleiding of een baan. Ze worden gestimuleerd na te denken over wat ze verder met hun leven willen en leren er praktische zaken als met geld omgaan, kinderopvang regelen of een sollicitatiebrief schrijven. Zwangere meiden en jonge moeders die nog op school zitten maar dreigen uit te vallen, nemen ook deel aan het project. Bij hen is het doel te voorkomen dat zij zonder startkwalificatie de school verlaten. Een traject duurt maximaal een jaar. Aangezien het behalen van een startkwalificatie doorgaans meer tijd vergt, wordt voor moeders die op school zitten met de mentor/decaan een meerjarenplan gemaakt.

'Weer aan de slag!' is in de re-integratieladder een trede 3 traject. Het is onderdeel van het project Bijzondere Trajecten Risicjongeren (BTR) van de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO) van de gemeente Amsterdam en heeft verbindingen met de maatschappelijke sectoren onderwijs, arbeid, jeugdzorg, welzijn, kinderopvang en vrouwenopvang (zie figuur 1). 'Weer aan de slag!' werkt samen met partners in deze sectoren. Uitvoerende instantie is Altra, een instelling voor jeugdzorg en speciaal onderwijs in de regio Amsterdam.

In 2004 is gestart met 24 moeders. Inmiddels (eind 2009) hebben ca. 500 jonge moeders het traject doorlopen. In 2006 en 2007 is een subsidie verkregen vanuit het Europees Sociaal fonds.

1.2 Doel van de interventie

Doel van het project is het halen van een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt door zwangeren en jonge moeders. Een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt is een diploma vanaf MBO-2 niveau of Havo. Tevens wordt gesteld dat een traject succesvol is als een moeder of zwangere:

- een opleiding volgt, een leer/werktraject of een baan heeft en dit continueert
- haar leven voldoende op orde heeft en voldoende competenties heeft om het volgen van een opleiding of werken te combineren met het moederschap
- voldoende resultaat bereikt op school of werk.

Zwangere meiden en jonge moeders die nog op school zitten maar dreigen uit te vallen, kunnen ook deelnemen aan het project. Bij hen is het doel te voorkomen dat zij zonder startkwalificatie de school verlaten.

<i>Toets beschikbare informatie tbv beschrijving en overdraagbaarheid</i>	<i>Ja</i>	<i>Nee</i>
Is er documentatie over de doelen van de interventie?	X	

<i>Toets theoretische onderbouwing</i>	<i>Ja</i>	<i>Nee</i>
Zijn er expliciete doelen geformuleerd?	X	

1.3 Doelgroep van de interventie

Voor wie is de interventie bedoeld?

interventies naar werk

De doelgroep van 'Weer aan de slag!' bestaat uit zwangeren en jonge moeders van 15 tot en met 23 jaar die geen startkwalificatie hebben en weer naar school willen, of willen gaan werken. Sinds halverwege 2009 mogen ook enkele jonge moeders met startkwalificatie deelnemen en enkele (aanstaande) moeders tussen de 23 en 27 jaar.

NB. De toegang tot het project wordt bewust laagdrempelig gehouden. Ook moeders met schulden, verslavingsproblemen of psychiatrische problemen kunnen deelnemen. Alleen wanneer de moeder niet in staat is onderwijs te volgen of te werken, wordt deelname aan het project afgeraden. Gevolg hiervan is dat, vooral in de beginfase, relatief gezien veel moeders uitvallen. Hun problemen blijken toch te groot te zijn om te kunnen combineren met het volgen van een traject.

De bronnen van inkomsten van de deelnemers zijn divers en variëren gedurende het traject. Een deel van de deelnemers heeft een uitkering via DWI of het UWV, of een stagevergoeding via het DWI. Sommige deelnemers hebben geen inkomsten of worden onderhouden door ouders, familie of vrienden. Enkel die reeds een opleiding volgen, hebben studiefinanciering. Moeders die starten met een opleiding, ontvangen studiefinanciering.

Prevalentie

In Amsterdam woonden in 2005 1175 jonge moeders in de leeftijd van 15 tot en met 23 jaar. Anno 2009 telt de stadsregio (de gemeente Amsterdam met omliggende gebieden Zaanstreek/Waterland en Amstelland en de Meerlanden) ruim 2000 jonge moeders tussen de 14 en 23 jaar.

Indicatie- en contra-indicatiecriteria

De criteria voor deelname aan 'Weer aan de slag!' zijn:

- tussen de 15 en 24 jaar zijn;
- moeder zijn of moeder worden;
- niet in bezit zijn van een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt, maar wel gemotiveerd zijn om dit te gaan behalen
- een 'vaste' verblijfplaats hebben;
- ingeschreven staan in de gemeente Amsterdam;
- een legale verblijfsstatus voor vrouwen boven de 18 jaar.

<i>Toets beschikbare informatie tbv beschrijving en overdraagbaarheid</i>	<i>Ja</i>	<i>Nee</i>
Is er documentatie over de doelgroep van de interventie?	X	

<i>Toets theoretische onderbouwing</i>	<i>Ja</i>	<i>Nee</i>
Is er een duidelijke definitie van de doelgroep en de aard van de problematiek?	X	

1.4 Omschrijving van de interventie

1.4.1 Methodiek

Aanmelding/selectie

- Werkzoekende moeders melden zich veelal bij het Jongerenloket van het DWI. De klantmanagers van het Jongerenloket verwijzen moeders voor onder meer activering en toeleiding naar school en werk, naar verschillende trajecten. 'Weer aan de slag!' is één van deze trajecten.
- Moeders die dreigen uit te vallen op het VMBO of het MBO, worden veelal door hun mentor, de leerplichtambtenaar of via het ROC Servicepunt aangemeld. Soms ook door een Switch-medewerker of schoolmaatschappelijk werker van Altra die op school werkzaam is, of via het

interventies naar werk

Altra College. De leerplichtambtenaar meldt ook moeders aan die al een tijd niet op school verschenen zijn. Moeders die al langere tijd niet op school komen en waarvan onbekend is wat zij doen, worden gemeld bij het Bureau Leerplicht plus. De Leerplichtambtenaren kunnen deze schoolverlaters traceren en oproepen voor een gesprek. Net als de klantmanagers van het Jongerenloket kunnen zij moeders naar verschillende trajecten verwijzen, waaronder 'Weer aan de slag!'.

- Veel jonge moeders hebben contact met de jeugdzorg. Zij worden verwezen door de Fiom. Lokale Trajectbegeleiders (LTB) van Spirit, Nieuwe Perspectieven van Spirit, Ambulant Moeder Kind van Altra, de afdeling Opname en Observatie en de Leefgroep Jonge moeders van Altra. De moeders worden naar 'Weer aan de slag!' verwezen ter verbetering van hun toekomstperspectief. Op school of op werk zijn zij niet alleen de jonge moeder die het zwaar heeft, maar ook gewoon een medeleerling of een collega. Op school en werk ligt de nadruk meestal niet op haar problemen, maar juist op wat zij kan en wat goed gaat.
- De vrouwenopvang verwijst moeders naar 'Weer aan de slag!' voor het vinden van een dagbesteding.
- Een klein deel van de moeders meldt zich zelf aan.

Uitvoering

Aanmelding

Moeders zelf en medewerkers van samenwerkingspartners kunnen tijdens kantoortijden telefonisch direct aanmelden bij één van de trajectbegeleiders. Als een externe partner aanmeldt, wordt aangestuurd op een aanmelding door de moeder zelf. Zo wordt ingeschat of de moeder gemotiveerd is en wat zij kan. Met de moeder wordt een afspraak gemaakt voor het eerste gesprek met de trajectbegeleider in haar regio. De trajectbegeleider die de intake heeft gedaan blijft de vaste begeleider gedurende het hele traject.

In het eerste telefoongesprek wordt een aantal gegevens aan de moeder gevraagd, zoals naam, adres en telefoonnummers, de leeftijd van de moeder, of zij zwanger is of al een kind(eren) heeft, wie haar heeft verwezen en haar verblijfsstatus. De meeste gegevens zijn gerelateerd aan de criteria voor deelname. Overigens wordt zorgvuldig omgegaan met deze persoonsgegevens.

Opbouw

De trajecten van 'Weer aan de slag!' kennen een vaste opbouw. Een traject duurt maximaal 1 jaar en bestaat (na de aanmelding) uit 3 fases:

- de oriëntatiefase
- de activeringsfase
- de bestendigingsfase.

Fase 1: Oriëntatie

Het doel van deze fase is het maken van een competentieanalyse. De duur van de eerste fase is maximaal één maand. Het aantal gesprekken dat de moeder en de trajectbegeleider in deze maand hebben varieert sterk naar gelang de behoefte en de competenties van de moeder. Zij hebben in deze fase minimaal 3 face-to-face gesprekken. Sommige moeders gaan voortvarend van start en maken veel afspraken met de trajectbegeleider. Ook als er veel aan de hand is, zijn er meerdere afspraken per week. Naast de face-to-face contacten hebben de moeder en de trajectbegeleider ook telefonisch contact.

De oriëntatiefase wordt afgesloten met een trajectplan. In dat plan staat in welke mate een moeder verschillende competenties heeft ontwikkeld en waar zij aan gaat werken. Het plan wordt door de moeder en de trajectbegeleider ondertekend.

Fase 2: Activering

Het doel van de tweede fase is de competenties van een moeder te vergroten, zodat zij aan het eind van deze fase met een opleiding kan starten, aan het werk kan of een leer/werktraject kan volgen. De duur van

interventies naar werk

de activeringsfase is maximaal vier maanden.

Al gedurende de oriëntatiefase, maar zeker vanaf de activeringsfase is de deelnemster minimaal 16 uur per week aan de slag:

- een dagdeel training;
- een dagdeel individueel contact met de eigen trajectbegeleider (face-to-face, ear-to-ear, bit-to-bit);
- een dagdeel opdrachten (informatie opzoeken over bijvoorbeeld kinderopvang of opleidingen, afspraken met instanties maken e.d.);
- een dagdeel aan het werk met 'Heft in eigen Handen'. Dit is een digitaal programma ontwikkeld door adviesbureau Meurs. (Een beschrijving is te vinden op www.interventiesnaarwerk.nl.) Met behulp van dit programma worden twee tot drie passende beroepsrichtingen geselecteerd en beroepsvaardigheden en werknemersvaardigheden gemeten. De deelnemsters kunnen hun vaardigheden meerdere malen gedurende het traject meten, zodat zij zelf zicht krijgen op hun voortgang

De activeringsfase wordt afgesloten met een tussenevaluatie. In dit gesprek bespreken de moeder en de trajectbegeleider op welke gebieden de competenties van de moeder zijn toegenomen.

Niet altijd lukt het moeders om na de tweede fase met school, werk of een leer/werktraject te starten. Het percentage moeders dat daar niet in slaagt en de redenen hiervoor worden beschreven in hoofdstuk 4.

Fase 3: Bestendinging

De fase van bestendinging gaat in zodra een moeder op school zit, aan het werk is of deelneemt aan een leer/werktraject. Het doel van deze fase is om de moeder school, het werk, of het leer/werktraject te laten volhouden. De ziekte van een kind, waardoor het niet naar het kinderdagverblijf kan, kan de aanleiding zijn voor een te hoog verzuim. Samen met de trajectbegeleider kan de moeder naar oplossingen zoeken, zodat zij toch naar school kan of aan het werk kan blijven.

De duur van deze derde fase is maximaal acht maanden. De moeder en de trajectbegeleider hebben ongeveer twee contacten per maand, met daarnaast, als het nodig is, ook telefonisch contact. Sommige moeders sluiten het contact met de trajectbegeleider al snel nadat zij weer aan de slag zijn af. Zij hebben hun doel bereikt en hebben geen behoefte aan verdere begeleiding. Andere moeders hebben in deze fase juist intensief contact met hun trajectbegeleider. Soms is dat omdat de combinatie hen zwaar valt of soms omdat er in deze periode een grote verandering in hun leven plaatsvindt, zoals zelfstandig gaan wonen. Zelfstandig wonen betekent niet alleen het opknappen van een woning, maar ook het veranderen van de studiefinanciering, verandering van de toeslag Kinderopvang en soms een ander kinderdagverblijf voor het kind.

Een traject wordt afgesloten met een eindevaluatie. Daarin wordt besproken welke competenties de moeder verworven heeft, wat goed is gegaan de afgelopen tijd en wat nog aandachtspunten zijn. Met de moeder wordt besproken of verdere begeleiding nog nodig is en een eventuele verwijzing wordt geregeld.

Flexibele fase

Naast deze drie fases is er nog een flexibele fase. De flexibele fase wordt ingezet als een moeder na de activeringsfase niet aan een opleiding begint, aan het werk gaat of start met een leer/werktraject. Het doel van de flexibele fase is de motivatie van moeders vast te houden. De deelnemster en de trajectbegeleider houden intensief contact, de deelnemster werkt aan extra opdrachten, volgt extra trainingen of start met een stage binnen Altra. De flexibele fase duurt vanaf het einde van fase 2 totdat de moeder naar school gaat, gaat werken of start met een leer/werktraject.

Methodiek

NB. Een uitgebreide beschrijving van de methode is te vinden in het rapport 'Weer aan de slag – Methodiekbeschrijving van een school/werkproject voor jonge moeders'. Deze beschrijving is zowel in een hard-copy of in een digitale versie te bestellen bij; Altra, afdeling communicatie, Stationsplein 63, 1012 AB, Amsterdam. Tel: 020-5558333.

interventies naar werk

Onderstaand zijn de hoofdlijnen uitgelicht.

NB. Tal van formulieren en instrumenten ondersteunen de trajectbegeleider bij het uitvoeren van onderstaand beschreven taken. Deze instrumenten/formulieren zijn als PDF-bestanden (bijlagen) toegevoegd aan de methodiekbeschrijving.

Oriëntatiefase

Het eerste gesprek is met de moeder en de trajectbegeleider. Eventueel is ook de verwijzer bij het eerste gesprek aanwezig. Het gesprek is vooral bedoeld als kennismaking. De moeder geeft aan wat haar beweegredenen zijn om zich aan te melden bij het project en wat zij wil bereiken.

In het eerste gesprek krijgt de moeder een agenda om haar afspraken in op te schrijven, een map voor checklists en formulieren, een pen, potlood en dergelijke. In dit gesprek wordt aan de moeder toestemming gevraagd om aanvullende informatie op te vragen (gevolgde opleiding, hulpverleningscontacten, etc.). De oriëntatiefase is vooral bedoeld om met de moeder te bepalen wat zij wil; een opleiding, werken of een leer/werktraject en om een competentieanalyse te kunnen maken. Voor de analyse worden competenties en risico- en steunfactoren op de volgende gebieden in kaart gebracht:

- school/werk;
- kinderopvang;
- opvoeding;
- netwerk;
- dagritme;
- financiën;
- partner, seksualiteit en anticonceptie;
- sociale vaardigheden.

Op het gebied van *onderwijs* wil de trajectbegeleider een indruk krijgen van het niveau van de moeder, de reden waarom zij is uitgevallen of dreigt uit te vallen en wat haar wensen zijn over een te volgen opleiding.

Eerst wordt met een moeder besproken op welke basisschool zij heeft gezeten, de uitslag van haar cito-eindtoets en het advies van de basisschool voor haar vervolgopleiding. Dan wordt besproken naar welke vervolgopleiding een moeder is gegaan, wanneer zij uitgevallen is (of dreigt uit te vallen) en waarom. Via het DWI of Bureau Leerplicht plus wordt eventueel informatie opgevraagd over de schoolloopbaan. Er wordt naar de reden van het afbreken van de opleiding gevraagd, omdat het inzicht geeft in het niveau, de motivatie, de werkhouding, de sociale vaardigheden of de problemen van de moeder.

Zo nodig wordt een beroepskeuzetest ingezet.

Met (aanstaande) moeders die op school zitten, maar dreigen uit te vallen (vanwege een zwangerschap, gebrek aan kinderopvang, frequent verzuim of een verkeerd gekozen opleiding) wordt samen met hun mentor aan de start van het traject in kaart gebracht wat de oorzaak is van de dreigende uitval. Soms is het heel snel duidelijk, soms zijn daar meerdere gesprekken voor nodig. Voor moeders die op de verkeerde opleiding zitten, worden gesprekken gevoerd over haar wensen en mogelijkheden, net als bij moeders die geen opleiding volgen.

Een klein deel van de moeders, nog geen 10%, wil direct *aan het werk*. Ook bij hen wil de trajectbegeleider een indruk krijgen van het niveau, de reden waarom zij is uitgevallen op school, wat haar wensen en verwachtingen zijn ten aanzien van haar beroep en waar zij plezier in heeft. Bij BOL- en BBL-opleidingen combineert een moeder een opleiding met werk.

Aan werken zitten een aantal voor- en nadelen. Deze worden met de moeder besproken.

Om een opleiding te kunnen volgen of te kunnen werken is goede *kinderopvang* onontbeerlijk. De trajectbegeleider en de moeder bespreken samen de verschillende mogelijkheden van kinderopvang;

interventies naar werk

binnen het eigen netwerk, bij een gastouder, een ‘nanny’ en een kinderdagverblijf. Ook bespreken zij de voor- en de nadelen van de verschillende vormen en de kosten. Daarbij wordt altijd de situatie van de moeder betrokken. De moeder krijgt de folder Ouder en Kind van het DWI mee. Daarin staat duidelijk beschreven wat kinderopvang is en wat je moet doen om een plaats te regelen.

Een belangrijk punt van aandacht is de *opvoeding van het kind*. De trajectbegeleiders kijken of het kindje voldoende gehecht is aan de moeder en of de moeder zich bindt aan haar kind. Verder kijkt de trajectbegeleider of het kind zich leeftijdsadequaat ontwikkelt en of de moeder voldoende opvoedingsvaardigheden heeft. De ontwikkelingstaken van ouders vormen hierbij een leidraad. Om zicht te krijgen op de ontwikkeling van het kind en de competenties van de moeder, nodigt de trajectbegeleider de moeder uit om haar kind mee te nemen op afspraken en gaat in ieder geval een keer op huisbezoek om te zien hoe moeder en kind met elkaar omgaan in hun eigen omgeving. De trajectbegeleider kan dan ook zien of het kind een eigen bedje heeft en speelgoed wat bij haar of zijn leeftijd past. De trajectbegeleiders kijken vooral of de thuissituatie voldoende veilig is voor het kind. Waar nodig heeft de trajectbegeleider contact of werkt samen met het consultatiebureau/ouder-kindcentra en/of kinderdagverblijf.

Veel jongeren en dus ook jonge moeders, hebben *schulden*. In de oriëntatiefase wordt met de moeder besproken of zij schulden heeft, waar zij die schulden heeft, hoe hoog het bedrag is en hoe de schulden zijn ontstaan. Verder wordt met de moeder een overzicht gemaakt van haar inkomsten, haar vaste lasten en waar zij verder haar geld aan uitgeeft.

Veel moeders zijn al een tijdje van school en werken niet. Zij hebben vaak geen structuur meer in de dag en week, missen een *dagritme*. Om zicht te krijgen op het ritme van een moeder vult zij het formulier weekindeling en het formulier dagritme thuis in.

Beide formulieren worden als ze ingevuld zijn met de trajectbegeleider besproken. De trajectbegeleider en de moeder kijken of de moeder al een ritme heeft dat aansluit bij school- of werktijden en waar dat eventueel aangepast moet worden.

Op veel verschillende gebieden heeft een moeder *sociale vaardigheden* nodig. Ze moet een gesprek kunnen voeren met verschillende organisaties. In gesprekken met de moeder, door haar te laten telefoneren met instanties en door mee te gaan naar instanties, krijgt de trajectbegeleider een indruk van haar sociale vaardigheden.

Voor iedereen, maar zeker voor een jonge moeder is een *ondersteunend netwerk* van groot belang. Om inzicht te krijgen in de omvang en de functie van het netwerk van de moeder, wordt met haar een netwerkanalyse gemaakt. Dat gebeurt aan de hand van een netwerklijst en een ecogram. De trajectbegeleider bespreekt met de moeder wie er in haar netwerk zitten: partner, familie, vrienden, burens en buurtgenoten, clubs, verenigingen en kerk/moskee. Als het netwerk in kaart is gebracht wordt gekeken bij wie de moeder terecht kan voor emotionele ondersteuning, voor advies, voor praktische steun en materiële hulp. Met haar wordt bepaald waar en op welke manier haar netwerk uitgebreid gaat worden.

Het netwerk van *islamitische vrouwen* krijgt specifieke aandacht. Veel van de moeders die deelnemen aan het project zijn tegen de wil van hun ouders getrouwd of ongehuwd zwanger geworden. Dat brengt met zich mee dat de relatie met hun ouders/familie in meer of mindere mate verstoord is. Sommige vrouwen wonen nog wel bij hun ouders thuis, maar zij en haar kind worden genegeerd. Andere vrouwen wonen niet meer thuis en hebben sporadisch contact met hun familie. Weer andere vrouwen zijn verstoten en hebben geen contact meer met hun familie. Met deze vrouwen wordt altijd de mogelijkheid van herstel van de familiebanden besproken.

Ook de *veiligheid van de moeder* is een onderwerp van gesprek. Sommige moeders durven niet in de buurt te komen waar hun ouders/familie wonen of vaak komen. Dat is belangrijk bij de keuze voor kinderopvang en school of werk.

Het verlies van ouders/familie kan voor vrouwen erg ingrijpend zijn. Sommige vrouwen worden verwezen naar de hulpverlening.

interventies naar werk

Bijna alle moeders die deelnemen aan het project zijn onbedoeld zwanger geworden. Uitzondering hierop vormen de moeders die jong getrouwd zijn en bewust een kind hebben gekregen. Bij alle moeders is *anticonceptiegebruik* een belangrijk onderwerp van gesprek. Een traject bij 'Weer aan de slag!' duurt een jaar. En het halen van een startkwalificatie is voor hen een meerjarenplan; het is dus onhandig om in deze periode zwanger te worden.

De trajectbegeleider en de moeder bespreken hoe zij zwanger is geworden van haar kind. Daaruit krijgt de trajectbegeleider een beeld van of de moeder voldoende geïnformeerd is over zwanger worden en hoe dat te voorkomen. Ook krijgt de trajectbegeleider een beeld van de relatie die de moeder had (heeft) en hoe haar partner met haar omging.

In de oriëntatiefase worden met de moeder de voor- en nadelen van de verschillende anticonceptiemiddelen besproken. Daarbij wordt een koffertje van de Rutgers Nisso Groep gebruikt, waarin alle middelen zitten die op de Nederlandse markt te krijgen zijn, plus informatie over de werking. Ook wordt met de moeder besproken welk middel het beste bij haar levensstijl past. (bijv. voor een moeder met een zeer onregelmatige levensstijl is de pil niet zo betrouwbaar.)

Als er een *partner* in het spel is, wordt hij betrokken bij de begeleiding. Om een opleiding of een baan te kunnen beginnen en vol te houden is het in ieder geval nodig dat haar partner achter haar staat en haar steunt.

Sommige moeders hebben *persoonlijke problemen* zoals een verslaving aan softdrugs, gedragsstoornissen, of een laag cognitief niveau. De trajectbegeleider bespreekt dergelijke problemen uitgebreid met de moeder. Het is belangrijk om te weten of zij een traject wel aankan of dat er voor een aangepaste vorm gekozen moet worden.

Na maximaal een maand zijn de competenties van een moeder op de bovengenoemde gebieden met haar in kaart gebracht en kan een *analyse* worden gemaakt. Op basis van deze analyse worden *begeleidingsdoelen* opgesteld. Deze doelen moeten aansluiten bij de wensen en mogelijkheden van de moeder. Verder zijn de doelen concreet en realistisch. De doelen en competenties van de moeder worden ingevuld in het trajectplan.

Activeringsfase

Doel van de activeringsfase is *toeleiden naar school, werk, of leer/werktraject en het vergroten van de competenties van de moeder op de gebieden waarop dat nodig is*. Dit is in het trajectplan vastgelegd. Ieder gesprek dat de moeder en de trajectbegeleider voeren, wordt in een verslag vastgelegd. In ieder gesprek spreken de trajectbegeleider en de moeder af wie wat doet. De afspraken worden in de volgende afspraak weer besproken. Wat lukte de moeder wel en wat lukte niet? Waarom lukte het niet? Hoe kan het de volgende keer beter?

In de activeringsfase hebben de moeders individuele gesprekken met hun vaste trajectbegeleider en volgen een dagdeel per week trainingen. Veel technieken die in de trainingen worden gebruikt, gebruiken de trajectbegeleiders ook in individuele gesprekken. Die technieken zijn opgenomen als bijlage in de draaiboeken van de trainingen.

In de oriëntatiefase hebben de trajectbegeleider en de moeder al een globaal beeld gekregen van wat de moeder wil gaan doen. Met behulp van 'Heft in eigen Handen' krijgen zij meer zicht op een passende beroepsrichting en de beroeps- en werknemersvaardigheden van de moeder. De uitslagen van de verschillende tests worden in de individuele gesprekken besproken.

De moeder maakt een keuze voor een soort opleiding. Zij kan daarbij kiezen uit een BOL-opleiding (beroepsopleidende leerweg), BBL-opleiding (beroepsbegeleidende weerweg), een opleiding bij een particulier instituut, een reguliere MBO-opleiding bij een ROC of een specifieke opleiding bij een ROC,

interventies naar werk

volwassenenonderwijs of schriftelijke cursussen.

Bij de keuze voor een opleiding spelen ook financiën een rol. Voor sommige opleidingen krijgt de moeder een studiebeurs, andere kunnen gevolgd worden met een uitkering. Het nadeel van het volgen van een opleiding met een studiebeurs is dat de moeders er een schuld mee opbouwen.

In het regionaal overleg en het teamoverleg wisselen de trajectbegeleiders informatie uit, bijvoorbeeld over de kwaliteit van de verschillende opleidingen.

In deze fase bespreekt de trajectbegeleider met de moeder welke informatie zij nodig heeft over de opleiding(en) die zij uitgekozen heeft. Vervolgens bespreekt de trajectbegeleider met de moeder waar zij de antwoorden op haar vragen kan vinden.

Als de keuze van de moeder definitief is, schrijft zij zich in. Voor veel moeders is dit een belangrijk en spannend moment. Soms gaat de trajectbegeleider mee.

Moeders die nog niet weten in welke sector zij willen werken, kunnen ter oriëntatie één of meerdere snuffelstages volgen. De arbeidstoeleider van het Altra College zoekt met de moeder welke stage passend is, regelt met de moeder het stagecontract en helpt haar met het schrijven van een motivatie- en/of sollicitatiebrief.

Een aantal jonge moeders heeft hun keuze al bepaald, maar beschikt niet over voldoende opleiding. Als de trajectbegeleider de indruk heeft dat de moeder een bepaald niveau aankan, neemt zij/hij contact op met de opleiding en bespreekt of de moeder op een hoger niveau kan instromen.

Bij de *dreigend voortijdig schoolverlaters* is in de oriëntatiefase duidelijk geworden waarom de moeder dreigt uit te vallen. Als het nodig is worden er in de activeringsfase met school afspraken gemaakt over waar de moeder zich aan moet houden om op school te kunnen blijven. Voor zwangeren worden afspraken over haar zwangerschapsverlof gemaakt.

Sommige moeders zoeken een *baan*. De arbeidstoeleider van het Altra College heeft contacten met werkgevers over stage- en werkplekken. Voor een moeder die een baan zoekt kan hij zo nodig één van zijn contacten actief benaderen.

De arbeidstoeleider en de trajectbegeleider laten de moeder zien waar zij vacatures kan vinden, zoals bij het DWI, in huis-aan-huisbladen en via via. Als de moeder gaat reageren op een vacature stelt zij zelf een sollicitatiebrief en een CV op. De trajectbegeleider neemt de brief en het CV met haar door en laat zien op welke plaatsen de moeder de brief moet verbeteren. Ook het sollicitatiegesprek bereidt de trajectbegeleider met de moeder voor.

Aan het eind van de oriëntatiefase heeft de moeder een keuze gemaakt voor de soort kinderopvang voor haar kind. De praktische en emotionele aspecten van het door anderen laten opvangen van je kind, worden doorgenomen. Zo begeleidt de trajectbegeleider de moeder ook bij de bureaucratische afhandeling van de plaats in de kinderopvang.

NB. Het versterken van de autonomie van moeders is een uitgangspunt. Toch worden zij met opzet niet gestimuleerd de formulieren van het DWI en van de Belastingdienst zelf in te vullen, maar daarvoor hulp te vragen bij de Formulierenbrigade of de Belastingdienst. De ervaring leert dat het kleinste foutje leidt tot grote schulden bij het kinderdagverblijf en het stoppen van de plaatsing.

Uit de netwerkanalyse uit de oriëntatiefase is duidelijk geworden of de jonge moeder over een *netwerk* beschikt. De trajectbegeleider bespreekt met de moeder wat haar netwerk eventueel voor haar kan betekenen, bijvoorbeeld in termen van incidentele kinderopvang. Met de jonge moeder wordt ook besproken en geoefend hoe zij haar netwerk kan uitbreiden.

De begeleiding van moeders in de activeringsfase op het gebied van *opvoeding* bestaat onder meer uit het informeren over de ontwikkelingsfasen van kinderen en de ontwikkelingsstaken die moeders/ouders daarin hebben. De trajectbegeleider vertelt de moeder wat een kindje in welke leeftijdsfase kan en niet kan en

interventies naar werk

wat het daarbij van opvoeders nodig heeft. Onderwerpen die daarbij aan de orde komen zijn:

- eten;
- slapen;
- spelen;
- regels stellen/handhaven;
- straffen en belonen.

Ook wordt de moeders verteld hoe zij de ontwikkeling van hun kind kunnen stimuleren en welk speelgoed daarbij handig is. De trajectbegeleider geeft adviezen aan de moeder en doet dingen voor. De trajectbegeleider vertelt de moeder waar zij informatie kan vinden over de ontwikkeling van kinderen, zoals op Internet en in het groeiboekje. Verder bespreekt zij/hij wie ze om advies kan vragen; familie, vrienden en het Ouder en Kind Centrum (OKC).

De trajectbegeleider bespreekt ook met de moeder welke doelen zij wil bereiken met haar opvoeding en welke opvoedstijl zij zelf heeft. Wat vindt zij belangrijk?

Als de trajectbegeleider de competenties van de moeder niet voldoende ziet verbeteren, dan adviseert zij/hij de moeder bijvoorbeeld Jonge Moeders Thuis van Altra. Met de moeder, de trajectbegeleider en de medewerker van Jonge Moeders Thuis wordt afgesproken wanneer de hulp start, na afloop van ‘Weer aan de slag!’ of gelijktijdig.

Praktisch alle jonge moeders moeten rondkomen van een beperkt budget. Sommigen hebben daarbij ook *schulden*. In de eerste fase is al een overzicht gemaakt van wat de moeder aan inkomsten en uitgaven heeft. Nu worden alle uitgaven kritisch bekeken: welke uitgaven kunnen naar beneden en welke kunnen worden geschrapt? De moeders krijgen folders mee van het Nibud en die van OmArm Amsterdam. Verder adviseert de trajectbegeleider de moeders om hun gegevens in te voeren op de Nibud-site. Dat kan ook samen met de trajectbegeleider gedaan worden. Na invoering van hun gegevens krijgen ze een persoonlijk budgetadvies. Op de site kunnen zij ook een bespaartest invullen.

Veel moeders hebben hun (financiële) administratie niet op orde. De trajectbegeleider schaft mappen en ordners voor hen aan en laat zien hoe je de administratie kan ordenen.

Moeders met schulden worden verwezen naar de schuldhulpverlening.

In de oriëntatiefase is duidelijk geworden hoe het *dag- en weekritme* van de moeder er uit ziet. In deze fase worden deze indelingen aangepast aan een school- of werkritme.

Met betrekking tot *sociale vaardigheden* wordt de jonge moeders geleerd wie ze zelf zijn en wordt hen vaardigheden aangeleerd waarmee zij beter tot hun recht komen.

Sommige jonge moeders hebben een *partner* of willen graag een partner hebben. In deze fase bespreekt de trajectbegeleider met de moeder wat ze van hun partner verwachten bij het opbouwen van hun toekomst. De trajectbegeleider bespreekt met hen hoe zij willen dat hun leven er over vijf jaar uit ziet en wat zij daarin van hun partner verwachten. Met de jonge moeders wordt geoefend in het onderhandelen met hun partners en ‘nee zeggen’. Daarbij neemt seksualiteit ook een plaats in. Er wordt gewerkt met het spel “Girls’ Choice”, van Rutgers Nisso Groep.

Gedurende de activeringsfase, of aan het eind ervan, blijkt dat voor sommige moeders een opleiding of baan (nog) te hoog gegrepen is. Er zijn moeders die een laag niveau hebben en niet zelfstandig zijn; voor hen is een MBO-opleiding niveau 1 of 2 niet geschikt. Zij worden naar leer/werktrajecten (bijvoorbeeld de Herstelling) verwezen. Onder de hoede van een leermeester kunnen zij praktisch aan de slag en eventueel later doorstromen naar een MBO-opleiding. Sommige moeders lukt het niet om in vier maanden hun dagritme aan te passen aan een ritme dat nodig is om naar school te kunnen gaan. Zij worden dan naar leer/werktrajecten verwezen waar de nadruk ligt op het aanleren van een ander dagritme,

interventies naar werk

zoals Octra.

Fase van bestendiging

Na fase 1 en 2 volgt de moeder meestal een opleiding of is aan het werk. Dan moet in de praktijk blijken waar zij nog tegen aanloopt om de combinatie moederschap met werk of een opleiding te laten slagen, of welke vaardigheden nog verder ontwikkeld moeten worden. Vaak is een ziek kind dat niet naar het kinderdagverblijf kan een eerste te overwinnen obstakel. In bepaalde periodes kan de moeder minder gemotiveerd zijn. Dan zal de trajectbegeleider haar complimenteren om wat haar allemaal lukt, haar stimuleren en motiveren vol te houden.

Als de moeder op een opleiding zit, is het belangrijk dat de trajectbegeleider contact met haar houdt tijdens de schoolvakantie. Aan het eind van de zomervakantie wordt in ieder geval een afspraak gemaakt. Een start maken na een lange vakantieperiode kan voor een aantal moeders een hoge drempel vormen. Ook in periodes van proefwerk/tentamen blijft de trajectbegeleider alert en zal extra contactmomenten inlassen.

De trajectbegeleider fungeert als contactpersoon voor opleiding/stage/werk. Hij/zij wordt op de hoogte gesteld door de opleiding, de stageplaatser of de werkgever als de moeder enige tijd niet verschijnt of als het om andere redenen niet goed gaat. Zo kan dit bijtijds met de moeder besproken worden en kan er worden bijgestuurd en/of bemiddeld. Binnen drie maanden wordt een vervolgspraak gepland om het verloop te evalueren.

In deze gesprekken wordt besproken:

- lukt het de moeder activiteiten en eisen rond opleiding/stage/werk te organiseren?
- hoe verloopt de omgang met leerkrachten, klasgenoten, leidinggevenden, collega's?
- hoe geeft de moeder haar grenzen aan, lukt het haar de tijd voor zichzelf en haar kind te bewaken?
- hoe gaat het met de planning van afspraken op alle leefgebieden?
- hoe loopt de combinatie van dagbesteding en moederschap?

In deze fase wordt ook aandacht besteed aan het netwerk: hoe gaat het, lopen de afspraken rond het oppassen, houdt de moeder zich aan afspraken met de betrokkenen? Soms gaat de trajectbegeleider een keer mee naar het kinderdagverblijf: hoe verloopt de ontwikkeling van het kind, komt de jonge moeder op tijd, wordt er afgebeld als het kind niet komt, etc.

Voor de start van opleiding, stage of werk wordt een afspraak met een contactpersoon (bijvoorbeeld de decaan van een opleiding) gepland. Relevante zaken waaraan gewerkt is, worden besproken. De trajectbegeleider zal tijdig op de hoogte worden gesteld als de jonge moeder langere tijd niet verschijnt of als het anderszins niet goed gaat. Dan kan dit bijtijds met de moeder besproken worden en is er nog ruimte voor bemiddeling.

Flexibele-/overbruggingsfase

In een aantal gevallen kan de jonge moeder niet meteen starten met een opleiding na de activering- en plaatsingsperiode. Soms sluit de instroomdatum van een school niet aan bij het einde van de activeringsfase. Soms is er sprake van een veelheid aan problemen (gezondheid, huisvesting en psychische problemen), waardoor een moeder na de activeringsfase nog niet naar school kan of aan het werk kan gaan. Ook veel zwangeren komen in de flexfase terecht. Hun bevalling en zwangerschapsverlof maken dat zij niet altijd na de activeringsfase naar school of aan het werk kunnen.

Voor moeders in de flexfase wordt ter overbrugging in deze periode door de arbeidstoeleiders van het Altra College één of meerdere stages verzorgd, waarin zij nader kennis kunnen maken met het door hun uitgekozen beroep zodat zij werkervaring kunnen opdoen. Sommige moeders gaan een periode werken. In de flexfase heeft de trajectbegeleider regelmatig gesprekken met de moeder om te volgen hoe het met haar gaat en om haar te blijven motiveren.

interventies naar werk

Afsluiting

Het traject wordt afgesloten als een moeder een periode op school zit, aan het werk is of een leer/werktraject volgt en het goed gaat. Het traject wordt met de moeder afgesloten in een eindgesprek. De trajectbegeleider en de moeder kijken terug op het doorlopen traject: wat heeft ze geleerd, wat blijven aandachtspunten voor haar. Dit wordt op papier gezet en ter afsluiting aan haar meegegeven. De trajectbegeleider stelt de contactpersoon van school/werk van de beëindiging op de hoogte. In het eindgesprek komt ook aan de orde of de moeder nog verdere ondersteuning wil, zoals een Goal!-mentor. De trajectbegeleider verwijst de moeder en legt het eerste contact voor een 'warme' overdracht.

Locatie van uitvoering

De begeleiding van de moeders vindt op veel verschillende plekken plaats. De trajectbegeleiders gaan minimaal één maal op huisbezoek. Daarnaast gaan zij, indien nodig, mee naar het DWI, school kinderdagverblijf en andere instellingen of organisaties. De afspraken zijn voor het merendeel op een locatie van Altra, dicht bij de moeder in de buurt. Er wordt gewerkt vanaf 5 locaties in de stad (In Noord op de Rode Kruislaan, in Centrum, Zuid en Oud-west vanaf de Van Eeghenstraat, in Nieuw West vanaf de Jan Evertsenstraat, in Oost vanaf het Javaplantsoen en in Zuid-oost vanaf Hofgeest).

De trainingen worden uitgevoerd op één locatie. Het is de bedoeling om in 2010 op meerdere locaties de trainingen uit te voeren.

Toets beschikbare informatie tbv beschrijving en overdraagbaarheid	Ja	Nee
Is de methodiek van de interventie beschreven?	X	
Bevat de methodiek een handleiding ten aanzien van de benodigde handelingen?	X	

Toets theoretische onderbouwing	Ja	Nee
Bevat de methodiek een handleiding die de benodigde handelingen (volgorde, duur, frequentie, intensiteit) en materialen aangeeft?	X	

1.4.2 Onderbouwing: Probleem- of risicoanalyse

Kenmerken risico of probleem

De meeste (aanstaande) jonge moeders die tot de doelgroep van 'Weer aan de slag!' behoren, zijn wat betreft hun leeftijdsfase aan het eind van de pubertijd of in hun adolescentie. In deze periode hebben alle jongeren een aantal specifieke ontwikkelingstaken. Zij ontwikkelen competenties waarmee zij zich zelfstandig kunnen redden. Taken en competenties die bij deze leeftijdsfasen horen zijn onder meer:

Financieel:

- zichzelf financieel (gaan) onderhouden door middel van werk. Of ter voorbereiding op een baan, het volgen van een opleiding;

Zelfredzaamheid

- zelfstandig omgaan met voorzieningen, instanties en instellingen;
- zelfstandig kunnen voeren van een huishouden. Daarbij hoort het plannen van huishoudelijk werk en financiën;
- zelfstandig aangaan en onderhouden van relaties. Dit zijn relaties met familie, vrienden en vriendinnen. Hierbij horen ook partnerkeuze en seksuele relaties;

Zelfbeeld

- het ontwikkelen van een eigen identiteit. Jongeren moeten een positieve identiteit ontwikkelen. Voor veel jongeren geldt dat zij in staat moeten zijn het beste uit twee culturen te verenigen;

Burgerschap

interventies naar werk

- het zich verhouden tot een multiculturele samenleving.

De moeders die deelnemen aan het project staan voor dezelfde ontwikkelingstaken als hun leeftijdsgenoten. Naast dat zij puber of adolescent zijn, zijn zij ook moeder. Dat brengt een extra belasting met zich mee. Zij moeten ook ontwikkelingstaken van een ouder uit kunnen voeren en de daarbij behorende competenties verwerven. Dat vergt inzet en discipline.

Ontwikkelingstaken van ouders zijn:

- Verzorging van kinderen: het bieden van een veilige leefomgeving en dagelijkse routine, het nemen van verantwoordelijkheid op het gebied van eten, kleding, lichamelijke hygiëne, gezondheid en adequate slaappatronen.
- Opvoeding: regisseren van de ontwikkeling van kinderen, aansluiten bij de behoeften van kinderen op een bepaalde leeftijd, positief en consequent leiding geven, toezicht houden in en buitenshuis en communiceren met het kind.
- Betrokkenheid bij de kinderen: verantwoordelijkheid nemen, lijfelijk en geestelijk beschikbaar zijn, tonen van affectie en belangstelling en het hebben van gezamenlijke activiteiten.
- Huishouden en financiën: verzorging van het huis, inrichting van het huis afgestemd op de behoeften van de kinderen, omgaan met geld en gebruik maken van financiële instanties en regelingen.
- Ouderrelatie: partnerrelatie, contact tussen (ex-) partners over opvoeding, taakverdeling en eventueel omgangsregeling.
- Informele en formele contacten: het opbouwen en onderhouden van sociale contacten met het informele netwerk en formele instanties.
- Werk en vrije tijd: het combineren van werk en gezin, verantwoordelijkheid nemen voor het werk en zorg dragen voor eigen bezigheden of hobby's.

Het moederschap betekent niet alleen een verzwaring. Voor de meeste moeders geeft het kind hen de motivatie om hun situatie te veranderen. Zij willen immers een goede toekomst voor hun kind en realiseren zich dat een diploma hen daarbij op weg kan helpen. De moeders uit het project hebben de extra begeleiding nodig om de benodigde competenties te verwerven. Sommige moeders wonen nog maar kort in Nederland. Zij kennen de weg in de Nederlandse samenleving onvoldoende of spreken de Nederlandse taal niet voldoende. Anderen hebben een laag cognitief niveau of lichte psychiatrische problematiek. Daardoor is het voor hen moeilijk om hun situatie te overzien en plannen voor een langere periode te maken. Vaak overzien zij ook de consequenties van hun handelen niet voldoende. Sommige moeders zijn simpelweg nog te jong om op eigen benen te staan. Vaak ondervinden zij te weinig steun vanuit hun gezin van herkomst en zijn aangewezen op professionals om hun leven op orde te krijgen. Anderen hebben zoveel problemen die al hun energie opslokken. Daardoor blijft de aandacht voor de eigen ontwikkeling achter.

<i>Toets Theoretisch Effectief</i>	<i>Ja</i>	<i>Nee</i>
Is het probleem duidelijk omschreven?	X	
Is duidelijk wie het probleem heeft?	X	
Is er een analyse gemaakt van de met het probleem samenhangende oorzakelijke, risico-, in stand houdende of verzachtende factoren?		X

1.4.3 Onderbouwing: verantwoording doelen en aanpak

Koppeling risico/probleem - doelen - aanpak

Algemeen:

De Raad voor Werk en Inkomen (RWI) heeft onderzoek gedaan naar de effectiviteit van re-

interventies naar werk

integratietrajecten. In dat onderzoek worden factoren genoemd die de effectiviteit van trajecten verhogen:

- Geef mensen een passend traject: passend bij de doelgroep en uitgevoerd door mensen met expertise om het werk met die groep te doen.
- Geef mensen in een vroeg stadium een traject: bij mensen die binnen een jaar geen werk vinden is de kans op langdurige bijstand groot.
- Geef meer mensen een traject: de kans om werk te vinden met een traject stijgt van 18 naar 42%.
- Geef vooral de kansarme groepen een traject: re-integratietrajecten blijken juist voor moeilijke groepen toegevoegde waarde te hebben.
- Zet ruimer in op scholing om de kansen op de arbeidsmarkt substantieel te vergroten, in plaats van het adagium van de Wet Werk & Bijstand: de kortste weg naar werk.

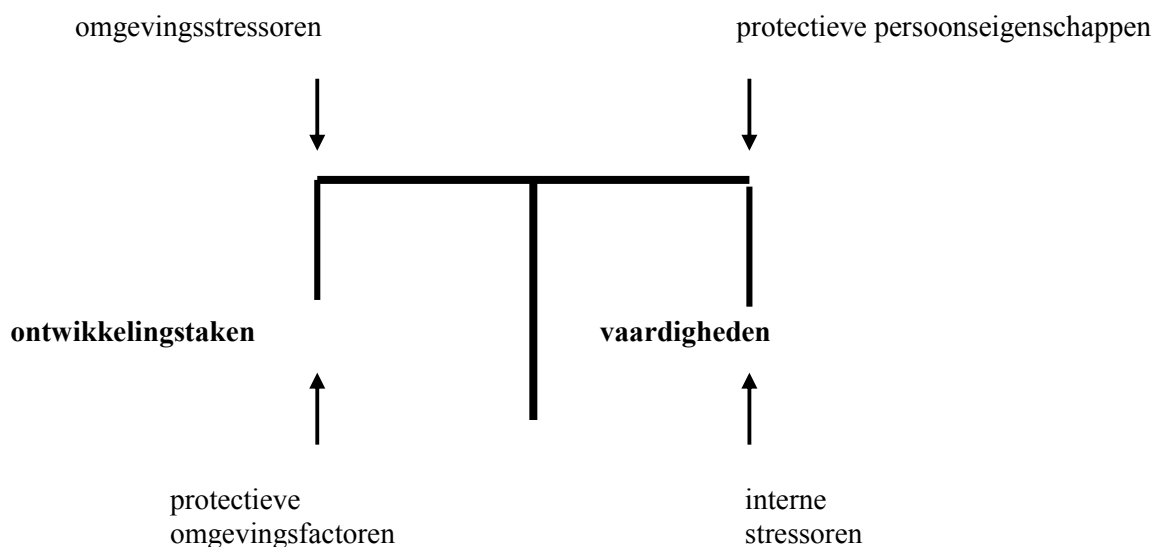
De effectiviteit van 'Weer aan de slag!' kan voor een deel verklaard worden uit bovengenoemde factoren:

- Passende trajecten (passend bij de doelgroep en 'op maat');
- expertise op het terrein van onderwijs, arbeidstoeleiding en de problematiek van jonge moeders;
- zo vroeg mogelijk inzet van trajecten, bij voorkeur al bij dreigende schooluitval;
- focus op het halen van een diploma ter vergroting van de kansen op de arbeidsmarkt;
- outreachende begeleiding.

Daarnaast is een belangrijke factor voor succes, volgens de ontwikkelaar, de integrale aanpak. Alle factoren die het halen van een startkwalificatie kunnen belemmeren, zoals kinderopvang, netwerk en sociale vaardigheden, worden tegelijkertijd aangepakt.

Specifiek

Altra richt zich op het versterken van de competenties van ouders en kinderen, opdat zij met hun problemen kunnen omgaan. Competentiegericht werken is hierbij de basismethodiek van waaruit binnen de verschillende afdelingen van Altra gewerkt wordt. Hierbij wordt gekeken of vaardigheden en protectieve factoren in balans zijn met ontwikkelingstaken en stressoren (zie onderstaand figuur).

Bij ouders en kinderen die zich voor hulp tot Altra wenden is de balans tussen deze vier factoren vaak verstoord. Er wordt getracht deze balans te herstellen door:

interventies naar werk

- taakverlichting;
- het introduceren van extra of nieuwe taken;
- het aanleren van vaardigheden;
- het wegnemen of beperken van de invloed van omgevingsfactoren;
- het verminderen van de invloed van of het leren omgaan met interne stressoren;
- het creëren en benutten van protectieve omgevingsfactoren;
- het versterken van protectieve persoonlijke eigenschappen.

De geboden hulp is maatwerk. Er wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de behoeften en wensen van ouder en kind.

Uitgangspunt in de werkwijze van ‘Weer aan de slag!’ is het versterken van de zelfredzaamheid van moeders en het vergroten van hun zelfvertrouwen. Gezien de taken waar deze jonge moeders voor staan is het belangrijk dat zij zich zelfstandig weten te redden. Veel moeders zijn onzeker over wat zij kunnen. Het stimuleren van hun zelfvertrouwen is dan ook een aandachtspunt in de begeleiding. Het competentiegericht werken is bij ‘Weer aan de slag!’ toegespitst op het doel van het traject: weer naar school, aan het werk of, als dat beide niet haalbaar is, deelnemen aan een leer/werktraject.

Samenvatting werkzame ingrediënten

Bovenstaand is al een aantal factoren genoemd waaruit de werkzaamheid van de aanpak te verklaren valt. Daarnaast kan worden genoemd:

- de aanpak gericht op versterken van competenties
- het betrekken van de hele leefomgeving
- actief onderhouden van netwerk rond de kandidaten

<i>Toets Theoretisch Effectief</i>	<i>Ja</i>	<i>Nee</i>
Is de verantwoording gebaseerd op een samenhangend betoog (een theorie) over met het probleem samenhangende factoren en de veronderstelde werkzame ingrediënten in de interventie (er wordt méér beschreven dan een algemene verwijzing naar een theorie zoals “De interventie is gebaseerd op rationeel emotionele therapie”)?	X	
Sluit de keuze van de doelen van de interventie aan bij de probleemanalyse?	X	
Is aannemelijk gemaakt dat de veronderstelde werkzame factoren in de methodiek leiden tot het bereiken van de genoemde doelen (uit onderzoek, theorie en / of praktijk blijkt dat de methodiek de beoogde doelen bij de doelgroep kan bereiken)?	X	

1.4.4 Eisen begeleiding, uitvoering en borging

Eisen uitvoerders en begeleiders

Trajecten weer aan de slag worden uitgevoerd door trajectbegeleiders. Zij zijn verantwoordelijk voor de begeleiding van de moeders. De trajectbegeleiders hebben 1 x per 2 weken teamoverleg en 1 x per 2 weken individuele werkbegeleiding van de teamleider. De teamleider bewaakt dat er volgens de methodiek gewerkt wordt, bespreekt de voortgang van de deelnemers en verdere verdieping van de methodiek. De teamleider en het hoofd hebben 1 x per 2 weken werkoverleg over in- en uitstroom van deelnemers en doorontwikkeling van de methodiek. 1 x per 4 weken is er een organisatorisch overleg met de trajectbegeleiders, de teamleider en het hoofd.

De trajectbegeleiders hebben een HBO-opleiding maatschappelijk werk of zijn leerkracht. De teamleider en het hoofd zijn HBO+ en/of universitair geschoold.

interventies naar werk

Overige eisen

Gebruikte registratie- en evaluatie instrumenten: trajectplan, voortgangsrapportage en eindrapportage (Overige) eisen ten aanzien van kwaliteitsbewaking: geen.

Overige randvoorwaarden uitvoering: geen

1.5 Overige voorwaarden voor toepassing

Overige voorwaarden voor toepassing

Voor de toepassing van de interventie is geen speciale indicatie vereist, die afwijkt van de voor de sector of aanbieder wettelijk gebruikelijke indicatie.

Kosten

De prijs voor een traject 'Weer aan de slag!' is € 5000,- per traject. Deze prijs is vastgesteld in 2005. Voor deelnemers die gebruik maken van de flexfase wordt €150,- per maand per deelnemer betaald, met een maximum van 20 deelnemers. Voor iedere moeder wordt een dossier gekocht bij Meurs om te werken met 'Heft in eigen handen'. De kosten daarvan zijn € 200,- per dossier. De medewerkers zijn getraind in het werken met dit programma.

1.6 Beschrijving onderzoek effectiviteit

De methodiekbeschrijving van Weer aan de slag! omvat ook een evaluatie, zowel wat betreft het proces als de resultaten, over de periode 2004 – 2007. Cijfers (resultaten) over 2008 zijn apart aangeleverd.

Procevaluatie

Het proces is sinds de start van Weer aan de slag voortdurend gevolgd en zo nodig bijgesteld. Onderstaand een aantal aanbevelingen die hieruit zijn voortgekomen.

Aanbeveling m.b.t. *selectiebeleid*: hanteer een *lage toelatingsdrempel* door criteria voor deelname beperkt te houden. Dit maakt het project voor veel verschillende moeders toegankelijk. De keerzijde van dit uitgangspunt is een relatief hoge uitval.

Vroegtijdige start traject/intensieve samenwerking met scholen:

'Weer aan de slag!' werd in voorgaande jaren ingezet voor moeders die uitgevallen waren op school. Later is de toelating verruimd: ook voor zwangeren en (aanstaande) moeders die dreigen uit te vallen op school is de interventie toegankelijk. Dit om te voorkomen dat problemen culminerend. Met zwangeren wordt tijdens de zwangerschap zoveel mogelijk geregeld rondom school/werk, kinderopvang, dagritme, financiën, sociale vaardigheden en netwerk. Na de bevalling kan de moeder zo snel mogelijk haar opleiding of werk oppakken.

Hetzelfde geldt voor (aanstaande) moeders die dreigen uit te vallen op school. Door een traject aan te bieden als het risico speelt dat een moeder uitvalt, wordt uitval voorkomen. Om 'Weer aan de slag!' voor dreigend voortijdig schoolverlaters in te kunnen zetten is een goede samenwerking met scholen nodig.

Zowel voor verwijzingen als tijdens het traject.

Methodiek:

- een combinatie van individuele gesprekken en groepstrainingen geeft een hoog rendement;
- een continue aanbod van trainingen op een vast tijdstip en vaste oppas, geeft de hoogste opkomst.
- In een grote gemeente als Amsterdam kunnen met 100 deelnemers per jaar trajecten van

interventies naar werk

- goede kwaliteit en dicht bij de moeders in de buurt aangeboden worden;
- minimaal 50 trajecten zijn nodig om persoonlijk contact met samenwerkingspartners per regio te kunnen onderhouden;
- zorg voor continuïteit in de financiering.

Netwerk:

Een netwerk, waarin er persoonlijk contact is tussen de trajectbegeleiders en samenwerkingspartners, is van groot belang. De naamsbekendheid van 'Weer aan de slag!' is opgebouwd door het verspreiden van flyers, brochures en nieuwsbrieven onder beoogde samenwerkingspartners. Dat is niet voldoende gebleken voor een daadwerkelijke verwijzing van moeders. Daarvoor is persoonlijk contact met verwijzers noodzakelijk. In een grote stad als Amsterdam is regionaal werken daarvoor een voorwaarde. 'Weer aan de slag!' is ingebed in verschillende sectoren, zoals Arbeid, onderwijs, vrouwenopvang en Jeugdzorg. Trajectbegeleiders kunnen alleen persoonlijk contact onderhouden met deze sectoren in een afgebakend gebied. Regionaal werken is alleen haalbaar met voldoende personeel en dat is alleen mogelijk als er voldoende trajecten gefinancierd worden.

Samenhang in de aanpak:

- laat het project zo veel mogelijk aansluiten bij andere, overkoepelende programma's voor schoolverlaters en werkzoekenden, zowel wat betreft inhoud, als tijdsplanning;
- afstemming van systemen tussen samenwerkingspartners is noodzakelijk.

In de loop van het project werd het systeem bij het DWI, waarmee moeders in een traject worden geplaatst, geautomatiseerd. In het begin was 'Weer aan de slag!' niet opgenomen in dit geautomatiseerde systeem, 'de Re-integratieladder'. Moeders werden door Jongerenloket niet meer verwezen. Na opname in de Re-integratieladder kwamen de verwijzingen weer op gang. Hetzelfde geldt voor verwijzingen via de Ouder en Kind Centra (OKC's). In gesprekken met het OKC zag men 'Weer aan de slag!' als een goede optie voor jonge moeders. Bij jonge moeders wordt niet structureel gevraagd of zij een opleiding willen volgen of willen gaan werken. Omdat deze vraag niet in het systeem zit van het OKC komen daar dan ook geen verwijzingen vandaan. Aansluiting vraagt een wijziging van de vragenlijsten bij het OKC.

Verbeterpunten

Uitstroom naar het onderwijs: in principe kan een groot deel van de moeders na de activeringsfase naar school. Niet alle scholen hebben echter flexibele instroomdata, waardoor moeders onnodig moeten wachten. Bij de start van het nieuwe schooljaar 2007-2008 en in 2008-2009 kan een aantal moeders niet starten, omdat opleidingen vol zitten. Een betere afstemming is noodzakelijk.

De *Wet op de Kinderopvang* brengt voor de moeders een groot aantal problemen met zich mee. Zodra een moeder weet dat zij op een opleiding is aangenomen en weet wanneer zij kan beginnen, kan zij een plaats bij een kinderdagverblijf zoeken. Vervolgens moet een offerte bij een kinderdagverblijf worden aangevraagd. Met deze offerte kan de toeslag Kinderopvang bij de Belastingdienst worden aangevraagd. De Belastingdienst mag 8 weken over de verwerking van de aanvraag doen. Moeders zijn niet in staat de toeslag die zij via de Belastingdienst krijgen zelf voor te schieten. Een kinderdagverblijf kan over het algemeen een plek geen 8 weken openhouden. Door problemen met de toeslag Kinderopvang zijn enkele moeders hun plaats op een kinderdagverblijf kwijtgeraakt en moesten (tijdelijk) met hun opleiding stoppen. Er moet derhalve een betere afstemming met scholen en kinderdagverblijven gezocht worden.

In 2008 en 2009 is voorzichtig geëxperimenteerd met de 'peer to peer' methodiek, waarbij een jonge moeder gedurende de trainingen de rol van co-trainer vervulde. Zij leidde tijdens de training een opdracht of oefening en had een inbreng vanuit haar eigen ervaring. Zowel de trajectbegeleider als de deelnemers waren enthousiast. In 2010 willen we hiermee doorgaan en mogelijk meer 'peers' inzetten.

Resultaatevaluatie

De effectiviteit van 'Weer aan de slag!' over de periode 2004 – 2007:

1. Circa 30% van de ingestroomde moeders valt voortijdig uit.

interventies naar werk

2. Ongeveer 30% heeft langer dan de gebruikelijke 4 maanden nodig om weer aan de slag te gaan, bijvoorbeeld omdat zij op het punt van zwangerschapsverlof staan of omdat zij met een opleiding willen starten die geen flexibele instroomdata heeft.
3. 40% van de moeders gaat binnen 4 maanden terug naar school, aan het werk of volgt een leer/werktraject.

In 2008 zijn er 78 deelnemster ingestroomd. De resultaten:

1. 16 moeders zijn uitgevallen (20%):
2. Rondom de 70% van de deelnemsters wordt actief en houdt dit vol:
 - * 29 deelnemsters zitten binnen vier maanden op school, in een leer/werktraject of op stage (rondom de 40%). 22 moeders gaan naar school, 3 lopen stage en 4 volgen een leer werk traject:
 - * 23 moeders hadden langer dan 4 maanden nodig om te starten met school, of een leer werk traject (rondom de 30%). 19 moeders gaan naar school en 4 volgen een leer werk traject.
3. 2 moeders hebben het traject beëindigd zonder resultaat. Het is niet gelukt hen op welke manier dan ook te activeren.
4. 8 moeders hebben het traject nog niet afgerond. Het resultaat is nog niet bekend.

Toets beschikbare informatie tbv beschrijving en overdraagbaarheid	Ja	Nee
Is er documentatie over de uitgevoerde effectiviteitsonderzoeken (proces en resultaat)?	X	

Toets Procesevaluatie	Ja	Nee
Is de interventie uitontwikkeld en stabiel?	X	
Is de werking van de interventie zelf in kaart gebracht alsmede de uitwerking op de doelgroep?	X	
Zijn de organisatorische context en de randvoorwaarden in kaart gebracht?	X	

Toets Resultaatevaluatie	Ja	Nee
Heeft het onderzoek betrekking op de ingediende interventie zelf (direct bewijs)?	X	
Wordt voor de onderbouwing gesteund op onderzoeken die elders zijn uitgevoerd (indirect bewijs)?		X
Is het onderzoek gericht op de doelen en de doelgroep van de interventie?	X	
Is een voormeting uitgevoerd?	X	
Is een nameting uitgevoerd?	X	
Is een follow-up meting uitgevoerd na minimaal 6 maanden? (duurzaamheid)		X
Is er een experimentele of controlegroep gehanteerd?		X

1.7 Beoordeling onderbouwing & onderzoek effectiviteit

Beoordeling panel: de interventie is er primair op gericht ervoor te zorgen dat de (a.s.) moeder een startkwalificatie behaalt en/of werk en zorg kan combineren. Binnen de interventie is niet alleen aandacht voor het welzijn van de moeder, maar juist ook voor het welzijn van het kind. De interventie heeft een sterk preventief karakter: voorkomen dat de (a.s.) moeder een maatschappelijke achterstand oploopt en voorkomen dat het kind emotioneel beschadigd raakt doordat de moeder onvoldoende toegerust is om te kunnen opvoeden. Die tweeledigheid is het bijzondere aan deze interventie.

De interventie grijpt in op alle leefgebieden van de kandidaten: het gaat erom werk te kunnen combineren met de zorg voor jezelf en je kind. Het credo lijkt: baadt het niet, dan schaadt het niet. Dit hangt samen met het feit dat de instroomdrempel bewust zeer laag wordt gehouden. De uitval is daarmee ook relatief hoog (30%).

interventies naar werk

Pluspunten zijn: de degelijke aanpak, de hoge maatschappelijke relevantie en de uitgebreide en informatieve procesevaluatie. Enige vraagtekens worden geplaatst bij de gevolgen van de keuze voor laagdrempelige instroom: welke kandidaten vallen af en welke blijven over? Is het niet juist zo dat degene die deze interventie het hardst nodig hebben, vroegtijdig afhaken en dat de ‘besten’ overblijven? Ook is onduidelijk hoe het deelnemers op de langere termijn aangaat: wat gebeurt er na afronding van de training, wanneer ze terugkeren in hun eigen milieu? Aangezien de meeste deelnemers weinig zullen verdienen, is er – op de korte termijn – niet zoveel voor hen te winnen. Het is de vraag of het perspectief op de langere termijn hen blijft motiveren.

Kwalificatie	Keuze	Operationalisering niveaus
Theoretisch onderbouwd		Een adequate theoretische onderbouwing ontbreekt
	X	Er is een probleemanalyse en een duidelijke en expliciete redenering op welke factoren de interventie aangrijpt en waarom deze zou werken
		Deze redenering is bovendien gebaseerd op (getoetste) wetenschappelijke inzichten / theorieën, c.q. er worden technieken gebruikt die in de literatuur bekend staan als bewezen effectief.
Toelichting		Er ligt een redenering ten grondslag aan deze interventie, waarbij de hele leefomgeving van de jonge moeder in beeld wordt gebracht en meegenomen in de aanpak. De interventie grijpt daarmee dieper in dan op het niveau van competenties en gedrag alleen. In de onderbouwing wordt niet gerefereerd aan wetenschappelijk onderzoek. Echter de theorie van self-efficacy (Bandura, 1997) is te herkennen in de redenering en uitgewerkt in de aanpak.
Procesevaluatie		Een adequate procesevaluatie ontbreekt
		De werking van de interventie zelf en de uitwerking op de doelgroep zijn duidelijk in kaart gebracht
	X	In het onderzoek zijn bovendien de organisatorische voorwaarden en de organisatorische context betrokken
Toelichting		De procesevaluatie is uitgebreid en inhoudelijk zeer sterk. Niet alleen is de werking van de interventie zelf en de uitwerking op de doelgroep in kaart gebracht, ook organisatorische voorwaarden en de organisatorische context is betrokken. Een en ander is uitvoerig vastgelegd in materiaal voor begeleiders.
Resultaatevaluatie		Een adequate effectevaluatie ontbreekt
	X	Er heeft een resultaatmeting plaatsgevonden met een voor- en een nameting zonder controlegroep (veranderingsonderzoek)
		Er heeft een resultaatmeting plaatsgevonden waarin gebruik is gemaakt van een experimentele groep en een controlegroep

interventies naar werk

Toelichting	<p>Bij de resultaatmeting is geen vergelijking gemaakt met een controlegroep. Het is moeilijk aantoonbaar, zeker bij de groep deelnemers die bij aanvang van de interventie al een leer/werktraject volgde, of een baan had en dit continueerde, in hoeverre dit succes te danken is aan het doorlopen van deze interventie.</p> <p>Aangezien de interventie ingrijpt op vele aspecten van het leven van de deelnemers, is de kans groot dat er effect is w.b. participatie in de maatschappij. Anderzijds is het effect door de veelheid van aspecten moeilijk meetbaar te maken.</p>

1.8 Overige informatie

Uitvoerende organisatie

Stichting Altra
Stationsplein 63
1012 AB Amsterdam
Contactpersoon: Linda van Laarhoven (L.van.laarhoven@altra.nl)

Overige informatie

Altra, Stationsplein 63, 1012 AB Amsterdam

url: www.altra.nl

NB. Gewerkt wordt (d.d. eind 2009) aan een eigen website voor Weer aan de slag. De opleverdatum is nog niet vastgesteld.

Lijst met aangehaalde literatuur

Voor deze beschrijving is het rapport *'Weer aan de slag! Methodiekb beschrijving van een school/werkproject voor jonge moeders'* geraadpleegd. Deze beschrijving is zowel in een hard-copy of in een digitale versie te bestellen bij; Altra, afdeling communicatie, Stationsplein 63, 1012 AB, Amsterdam. Tel: 020-5558333.